

המאבק בדה-לגיטימציה

הדה-לגיטימציה בלבושה המודרני

למעלה מעשור חלף מאז האירוע המכונן של ועידת דרבן בספטמבר 2001, שבעקבותיה נפרץ סכר הדה-לגיטימציה. בדרבן קראו כ-1500 ארגונים לא-ממשלתיים (NGO's) שהתאספו תחת כנפי האו"ם לועידה נגד הגזענות, להטיל "בידוד מלא ומוחלט" על ישראל כ"מדינת אפרטהייד". לישראל ולתפוצה היהודית לקח כמה שנים להבין כי לא מדובר בעוד מפגן הצהרתי שניתן להתעלם ממנו אלא בזן חדש של איום אסטרטגי.

ביסודה, תופעת הדה-לגיטימציה היא ביטוי לשלילת זכותם של היהודים לביטוי עצמאי וריבוני במדינה משלהם בחבל מולדתם ההיסטורי. שלילה כזו ליוותה את העם היהודי מדורות, והיא מלווה את מדינת ישראל מאז הקמתה במופעים של דחייה, שנאה, ניכור וחרם. אלא שתופעת הדה-לגיטימציה בלבושה המעודכן שונה ומסוכנת יותר. היא ממוקדת במישור התודעתי וממנו פורצת אל עולם המעשה, מתדפקת על דלתות השדרה המרכזית של השיח הציבורי במערב, גלובאלית, מרושתת ומופיעה בכל תחום מרכזי מתחומי החיים הציבוריים/בינלאומיים. במערכת הדה-לגיטימציה כל העולם הוא חזית, כל תחום עשייה יכול לשמש לעימות וכל אזרח העולם (כולל יהודים וישראלים) הוא חייל פוטנציאלי.

בשבועות האחרונים התקבלו שתי תזכורות לכך שמסע הדה-לגיטימציה הבינלאומי נגד מדינת ישראל עודנו "חי", "בועט" ומאיים אסטרטגית. המדען הנוודע סטיבן הוקינג הודיע כי יחרים את ועידת הנשיא פרס בחודש יוני 2013. במקביל, פרסם ה-BBC את הסקר השנתי שלו (בקרוב כ-26,000 נשאלים ב-25 מדינות) ובו דורגה ישראל במקום הרביעי מהסוף במדד המדינות (מתוך 16 שדורגו) שהשפעתן על העולם "הכי שלילית" (52% - לאחר איראן, פקיסטאן וצפון קוראה). תזכורות כאלה נרשמות לעיתים קרובות בביטוי BDS (Boycott, Divestment, Sanctions) ובכלל זה חרם תרבותי מצד אמנים, חרם אקדמי מצד אוניברסיטאות ויוזמות חרם כלכלי על חברות ומוצרים ישראליים.

המכון למדיניות העם היהודי מקיים מזה כשנתיים וחצי פרויקט מכוון מדיניות על תופעת הדה-לגיטימציה נגד מדינת ישראל והמופנית, בין השאר, גם נגד הקשר בין העם היהודי לבין ישראל. הפרויקט הסתייע במומחים מהדרג הראשון ובחן את התופעה הן בכל תחום מרכזי שבו היא באה לידי ביטוי והן בממדי עומק היסטוריים, אינטלקטואליים, תרבותיים וסוציולוגיים. מאמר זה משלב מסקנות מתוך הפרויקט.

מטרתה היא להפוך את ישראל למנוחה ו"מצורעת" כדוגמת דרום-אפריקה בזמנה, ובכך להחליש אותה עד לקמילתה. היא גם מכוונת למרכיב מרכזי בתודעת הזהות של יהדות התפוצות.

בעולם של היום, ובפרט באירופה, קל יותר לתופעת הדה-לגיטימציה לצמוח, להתפשט, לחלחל ולהיקלט מאשר בעבר. זהו עולם המתרחק מתודעת השואה ומזיקה לתנ"ך, מפתח דפוסים של אנטישמיות מודרנית המכוונת נגד מדינת ישראל ומאופיין בשיח "פוסט" - פוסט מודרני, פוסט לאומי, פוסט קולוניאלי, פוסט ציוני. זהו עולם פחות סובלני לביטויים של לאומיות אתנו-דתית המקנה משקל עודף לשיח זכויות-אדם לעומת שיח הביטחון הלאומי. זהו עולם של גלובליזציה ושל חברה מרושתת, המאפשר הפצה המונית ואמפליפיקציה של מסרים בלא צורך לעבור דרך מסננת של כללי אתיקה ומשפט. עולם המקנה כוח עולה לשחקנים לא-מדינתיים - מהאזרח הבודד, דרך ארגונים לא-ממשלתיים וגורמי חברה אזרחית, וכלה באו"ם, אשר הפך לאחת מזירות הדה-לגיטימציה המרכזיות נגד ישראל. באירופה עולה בהדרגה משקלם הדמוגרפי והפוליטי של המוסלמים, באופן שתורם ליצירת ולהפצת תכני דה-לגיטימציה ומאפשר כינון בריתות "ירוקות-אדומות" אנטי-ישראליות בין גורמים אסלאמיים לבין גורמי שמאל אירופים. אלה הן הבריתות העומדות מאחורי רוב מסעות הדה-לגיטימציה במערב.

למצע בסיסי זה יש להוסיף את הסכסוך המתמשך בין ישראל לפלסטינים. סכסוך זה, כחלוף שנים וללא

פריזמת הסכסוך מאפשרת השמעת ביקורת על ישראל ממרחב פעולה לגיטימי של מחלוקת פוליטית

פתרון נראה לעין, הוא הדלק העיקרי של מדורת הדה-לגיטימציה, שרובה המכריע מתנהלת מתוך הפריזמה של הסכסוך. יש המלבים אותה ממניעים פוליטיים (לחץ על מדיניות ישראל בהקשר הפלסטיני), אך רבים, כנראה הרוב, מלבים אותה ממניעים אידיאולוגיים או אידיאולוגיים ופוליטיים יחדיו. ישראל מואשמת לא רק בסרבנות שלום אלא גם בחוסר מוסריות הטבוע בעצם הווייתה, בקולוניאליזם, גזענות, שלילת זכויות אדם וזכויות לאומיות, פשעי מלחמה ובהיותה סכנה לשלום העולם. שפה מושגית שלמה של הוקעת ישראל התפתחה סביב הסכסוך, ובמרכזה מושג ה"אפרטהייד", וחלק ממנה הפך לשגור בשיח המערבי. בהתאם, סקרי דעת קהל במערב משקפים בשנים האחרונות בעקביות דימוי שלילי מאוד של ישראל.

אין להמעיט מהסכנה שבתופעה זו. אמנם ברובה היא אינה מוצגת בגלוי כשלילה מפורשת של זכות הקיום של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, אבל באופן משתמע היא מציבה (לפחות) סימני שאלה על הלגיטימיות של ישראל. פריזמת הסכסוך מספקת כר פעולה נוח לתעמולה מהסוג הזה, משום שהיא מאפשרת השמעת ביקורת על ישראל ממרחב לגיטימי של מחלוקת פוליטית. חציית הקו אל מרחב הדה-לגיטימציה נעשית באורח סמוי, ולכן מאפשרת גיוס תומכים בינלאומיים השותפים לביקורת על ישראל, אך לא תמיד ערים לכך שביקורתם גובלת או נגועה בדה-לגיטימציה. ב"תחום האפור" שבין ביקורת לבין דה-לגיטימציה מתפתחת דינאמיקה שלילית היונקת מהאפקט המצטבר של השחרת ישראל. בסקרים שנערכו באירופה בשנים האחרונות התנו רוב הנשאלים את הכרתם בישראל כמדינה יהודית, בהקמתה של מדינה פלסטינית.

התעוררות לסכנה – מה חסר

בשנים האחרונות, כאמור, עלתה המודעות בישראל ובקהילות היהודיות לסכנת הדה לגיטימציה. גופים ממשלתיים ולא-ממשלתיים בישראל, ארגונים יהודיים ברחבי העולם ואנשים פרטיים - נרתמו למלחמה בתופעה; בוצעו מחקרים על הנושא, הוקצו משאבים, הוקמו דסקים ייעודיים והושקו פרויקטים שזה עיקר תכליתם. שורה של הצלחות חשובות נרשמו במאבק זה, כולל סיכולים של יוזמות BDS ומופעי דה-לגיטימציה נגד ישראל כדוגמת צעדות או משטים. שוב אין הזירה ריקה ופנויה למסע הדה-לגיטימציה של "שבוע אפרטהייד - ישראל", המתקיים זה שמונה שנים בעשרות בירות וקמפוסים במערב. אירוע זה מלווה כעת דרך קבע בקמפיין נגדי של קבוצות ישראליות ויהודיות.

עם זאת, הצלחות המאבק נגד ביטוייה המעשיים של הדה-לגיטימציה לא הובילו עדיין להתקדמות משמעותית בבלימה תודעתית שלה. רבים מהגופים העוסקים בנושא מגדירים "דה-לגיטימציה" באופן שונה אחד מהשני ובהתאם לכך מפעילים אסטרטגיות שונות, ולעיתים סותרות, כדי להתמודד איתה. בישראל, חרף ניסיונות להכניס סדר באחריות הפורמאלית לנושא, עדיין חסרה יד מכוונת ברורה ומקובלת שתתאם בין הסוכנויות הממשלתיות השונות ותנחה אותן על-בסיס אסטרטגיה מגובשת. אין מתאם בין האחריות המוטלת על גורמים לבין הסמכות והמשאבים המוקנים להם וגם התיאום עם הארגונים היהודיים בחו"ל טעון שיפור.

אתגר ההגדרה והאבחנה בין דה-לגיטימציה לביקורת לגיטימית

העוסקים בסוגיית הדה-לגיטימציה צריכים לאמץ הגדרת עיסוק שאיננה מצמצמת או מרחיבה מדי. הגדרה מצמצמת של "דה לגיטימציה" תמקד את המבט רק באויבים מוצהרים ובוטים של ישראל, אך תחמיץ פנים רבות של התופעה שהן פחות מפורשות אך לא פחות מסוכנות. מנגד, הרחבת יתר של ההגדרה עלולה להפוך את ההתמודדות עם הדה לגיטימציה

לאתגר בלתי ישים, בכך שתקבע מרחב התמודדות רחב מידי הכורך יחדיו מבקרים תמימים עם שוללי קיום זדוניים. הגדרה כזאת לא רק תפגע במיקוד המאבק בגורמים המסוכנים יותר, אלא תגרור את ההתמודדות למרחב פוליטי רגיש ושנוי במחלוקת, גם בישראל עצמה, ותערער את סיכויי ההצלחה של המאבק בקרב קהלים חשובים, ובפרט קבוצת הרוב שאינה

רואה עצמה כשוללת קיומה של ישראל. לכן, אבחנה נכונה בין מבקרים לגיטימיים של מדיניות ישראל לבין דה-לגיטימטורים שלה הכרחית. על ישראל מוטלת גם החובה שלא להופיע כמדינה חסרת סובלנות לביקורת וסותרת פיות.

כאמור, הדה-לגיטימציה בליבתה היא שלילת זכותו של הקולקטיב היהודי להגדרה עצמית במסגרת מדינת-לאום ריבונית משלו בארץ ישראל, חבל מורשתו ההיסטורית. להגדרה זו כמה פנים: היא מניחה שהיהדות היא לא רק דת אלא גם לאום; שראוי וצודק שהעם היהודי יגדיר עצמו במסגרת

**הצלחות
המאבק
נגד ביטוייה
המעשיים של
הדה-לגיטימציה
לא הובילו עדיין
להתקדמות
משמעותית
בבלימה
תודעתית שלה**

ישות מדינית ריבונית משלו; שחבל ארץ מסוים (מבלי להיכנס לוויכוח הפוליטי על עתיד יהודה, שומרון והגולן) הוא המקום ההכרחי להגדרה עצמית זו. שלילת כל אחת מהפנים הללו בנפרד, וכמובן של כולם יחד, תחשב לפיכך כדה-לגיטימציה של מדינת ישראל כמדינת-הלאום של העם היהודי.

אולם גם הגדרה לכאורה-ברורה זאת מעוררת לא מעט שאלות, ואיננה מספקת מכמה סיבות. העיקרית שבהן היא בהקשות על זיהוי גווני האפור של דה-לגיטימציה מרומזת, מוסווית או תוצאתית. נראה כי הסיבה להסוואת הדה-לגיטימציה מקורה בכך שדה-לגיטימציה מפורשת של ישראל עדיין איננה "תקינה פוליטית" במערב, אולם אין בכך כדי לשכך את חומרת התופעה ואת סכנותיה הפוטנציאליות.

לכן, על אף ש"המרחב האפור" שבין ביקורת לדה-לגיטימציה הוא מטבעו רחב למדי וחסר קווי תיחום ברורים, וחרף הקושי לבחון כוונות של מי שמדברים נגד ישראל - אין מנוס משימוש באינדיקטורים כדי לזהות ולאבחן מצבים ותופעות של דה-לגיטימציה במרחב זה. אינדיקטורים אלה יכולים להצביע על שלילת זכותו של הקולקטיב היהודי להגדרה עצמית במסגרת מדינת-לאום ריבונית, גם אם הם אינם אומרים את זאת במפורש.

האינדיקטורים הללו הם:

א. **ביקורת מהותנית (essentialist)** - ביקורת שאינה מוגבלת למדיניות או להתנהלות של ישראל אלא

יורדת, במפורש או במשתמע, לשורש מהותה של המדינה, ומציגה אותה כמיוסדת על פגם מוסרי עמוק שאיננו ניתן לתיקון. זו ביקורת המציבה סימן שאלה על הלגיטימיות של ישראל אם לא סימן קריאה על הנחת חוסר הלגיטימיות שלה ולכן תחשב ל"דה לגיטימציה" שלה.

ב. **שפה מושגית** - מחוללי הדה-לגיטימציה פיתחו שיח (discourse) הכולל קודים המבטאים ביקורת מהותנית. שפה מושגית זו התפשטה ומשמשת לא רק מחוללי דה-לגיטימציה אלא גם את מי שמפיצים אותה ותורמים לה מבלי דעת ומחוסר הבנה. השפה המושגית הנוהגת כלפי ישראל מכילה ביטויים (שכולם לקוחים מההקשר הישראלי-פלסטיני) כמו: מדינת אפרטהייד (ניסיון מובהק לצייר את ישראל כדרום-אפריקה שנייה), מדינה נאצית (השוואת ישראל לנאציזם וסמליו רווחת מאוד), מדינה גזענית, מדינה המבצעת "רצח עם" (Genocide), "טיהור אתני", "פושעת מלחמה" (להבדיל מהתייחסות למקרה ספציפי), מדינה האחראית ל"פשעים נגד האנושות" ועוד. מי שמשתמש בביטויים אלה תורם, במכוון או שלא בכוונה להפצת דה לגיטימציה.

ג. **רקורד של התבטאויות או עשייה בעלי מובהקות של דה-לגיטימציה** - זהו כלי משמעותי היכול לפזר ספקות ותהיות ביחס לכוונות התוקפים את ישראל. במקרים לא מעטים, לאנשים המבקרים את ישראל מתוך מרחב של ביקורת לגיטימית לכאורה יש רקורד של דה-לגיטימציה מובהקת. את הרקורד הזה צריך לחפש ולחשוף.

ד. **סטנדרט כפול** - הסטנדרט הכפול אינו עונה בהכרח על הגדרת הליבה של הדה-לגיטימציה והוא תלוי הקשר ופרשנות. ישנם סוגים שונים של סטנדרט כפול ביחס לישראל, ויש גם סטנדרט כפול הנוגע לזכותה "ליהנות מן הספק", או לזכותה להזדמנות הוגנת ושווה להשמעת עמדתה. ראוי

להחשיב את הסטנדרט הכפול ביחס לישראל כמבטא דה-לגיטימציה או תורם לה רק במקרים מובהקים, קרי, במקרים קיצוניים המבוססים על שקר מובהק וידוע, או בהתחברו של מאפיין זה לאינדיקטורים אחרים של דה לגיטימציה.

ה. **אינדיקטורים מעשיים** החורגים ממישור התודעה:

- **חרם על ישראל או על תוצרת ישראלית (BDS)** - כל סוג של חרם כלכלי, תרבותי, אקדמי או אחר הוא נשק מסוכן המעביר את המאבק בישראל לפסים עממיים, שבהם כל אחד יכול להשתתף באופן אקטיבי. על אף הטענה כי חרם הינו כלי לגיטימי ללחץ על ישראל "לסיים את הכיבוש", יש להתייחס אליו כאל אינדיקטור לדה-לגיטימציה פוטנציאלית. אמפירית ניתן להראות כי במקרים רבים, אולי הרוב, מקורו ותכליתו הם אמנם דה-לגיטימציה. אין הדבר מפתיע. ככלות הכול, ישראל היא הישות היחידה בעולם שעל הלגיטימיות שלה מוצב סימן שאלה, רוב החרמות על ישראל נובעים מתוך אסטרטגיה של דה-לגיטימציה מובהקת ומחולליהם הם דה-לגיטימטורים מוכרים החותרים לנידוי, בידוד והחלשה שלה עד כדי קמילתה או קריסתה. חרמות אלה מושתתים על סטנדרט כפול ומופעלים נגד גופים ואנשים רק בשל שיוכם הלאומי, ובהתעלם מהשאלה האם יש בו כדי להשפיע על מדיניותה של ממשלת ישראל.

- **לוחמה משפטית (Lawfare)** - תופעה זו רווחת יותר ויותר בשנים האחרונות כנשק אנטי-ישראלי. מאחוריה עומדת כוונת קרימינליזציה של ישראל, קרי, הצגתה כישות פושעת שיש להילחם בה באמצעות החוק כפי שנלחמים בכל פושע. הלוחמה המשפטית מופעלת בין נגד מדינת ישראל, בפורומים משפטיים בינלאומיים (כשעל הפרק איום של הרשות

הפלסטינית לתבוע את ישראל בבית המשפט הפלילי הבינלאומי (ICC- בגין פשעי מלחמה), ובין נגד אזרחים ישראלים (בעיקר פקידי ממשלה, קציני צבא ואנשי מערכת הביטחון בהווה ובעבר). ברי כי לא כל תביעה משפטית עונה בהכרח על הגדרת הדה-לגיטימציה אולם חלק ניכר מן התביעות אכן עונות עליה, בעיקר בתקיפה השיטתית של זכותה של ישראל להגן על עצמה. היוזמה לחלק ניכר מן התביעות באה מדה-לגיטימטורים מובהקים.

מסקנות אופרטיביות

חשוב כי
תהיה הגדרה
מוסכמת
לתופעה
אשר תשמש
כמעין "מצפן"
למלחמה בה,
על-מנת
להבחין בינה
לבין ביקורת
עניינית

במדינת ישראל ובעם היהודי ישנה היום מודעות מפותחת למדי לנושא הדה-לגיטימציה, ונעשות פעולות רבות וחשובות כדי להלחם בה. רוב ביטוייה המעשיים, בפרט בתחומים המשפטי והכלכלי, סוכלו או שלא הצליחו לצבור השפעה אסטרטגית עד כה. עם זאת, אין להסיק מכך שהסכנה סוכלה ולהיגרר לשאננות.

מסע הדה-לגיטימציה לא נבלם במישור התודעה ואין לדעת מתי וכיצד יתפתח האיום לממדים חדשים, אפילו מצד גורמים לא-מדינתיים. ועוד: לישראל וידידיה עדיין חסרה אסטרטגיה בהירה ותוכנית פעולה ארגונית מסודרת למלחמה בתופעה. להלן כמה צעדים שיש לנקוט.

חשוב כי העוסקים בנושא יתאחדו, ככל הניתן, תחת הגדרה מוסכמת לתופעה אשר תשמש כמעין "מצפן" למלחמה בה, וישתמשו בכלים דומים על-מנת להבחין

בינה לבין ביקורת עניינית, לגיטימית, על ישראל.

שנית, חשוב להבין כי מאבק בדה-לגיטימציה עניינו לא רק הסברה אלא גם מדיניות וטיפול עמוק יותר בממד התודעה. בהיות הסכסוך הישראלי-פלסטיני הדלק המזין העיקרי של התופעה, ראוי לשים לב כי כל אימת שישראל נתפשה כיוזמת תהליך מדיני וחותרת אליו נטען מרחב הלגיטימציה שלה (גם לגיטימציה לפעולות ביטחוניות).

שלישית, חשוב להבחין בין קהלי יעד שונים ולהתאים לכל אחד מהם את האסטרטגיה המתאימה לו:

**יש לבחון את
המענה מול
מחוללי
דה-לגיטימציה
ישראלים
ויהודים באופן
המתייחס
לכך שמדובר
בביקורת "מתוך
המשפחה"**

- **מחוללי דה-לגיטימציה או מי שתורמים לה מדעת,** כלומר מי שחותרים בכוונת מכוון לחולל, לפתח ולהפיץ דה-לגיטימציה של ישראל. מול החברים בקטגוריה זו יש לפעול כדי לחשוף את כוונתם האמיתית באמצעות מסע של name and shame ובאמצעות דה-לגיטימציה נגדית שלהם. ראוי לנקוט נגדם גם באמצעים

אופנסיביים, כולל משפטיים. לשם כך נדרשים גם מנגנוני מעקב וביצוע, חלקם לא ממשלתיים.

- **התורמים לתופעה ולהפצתה שלא מתוך כוונת דה-לגיטימציה לשמה אלא מבלי דעת או מסיבות אחרות.** מול אלה חשוב לחדד את הקווים המפרידים בין ביקורת לבין דה-לגיטימציה, ולהבהיר כי מושגים מסויימים אינם אלא כלים של דה-לגיטימציה.

- **הקהל הרחב החשוף לתעמולה אנטי-ישראלית-** חשוב לא להותיר את הזירה ריקה, להפגין נוכחות ולהתמודד מול הדה לגיטימציה בכל המרחבים

שבהם היא באה לידי ביטוי (תקשורת, המרחב הקיברנטי, הקמפוסים, מוקדי החברה האזרחית ועוד). יש להבחין בין המיעוט שלו ידע כלשהו על הנעשה בישראל וביחסי ישראל-פלסטינים ובין הרוב החסר כל ידע ועניין. בנוסף, ולא פחות מכך, יש להציג את ישראל באופן יזום דרך פריזמה חיובית, כמדינה המגלמת ערכים חיוביים ותורמת לרווחת העולם.

- **יהודים וישראלים הנוטלים חלק במסע הדה-לגיטימציה - מחוללי הדה-לגיטימציה חותרים לגייס ישראלים ויהודים לשורות המאבק האנטי-ישראלי כדי לחזק את האמינות והתוקף של מאבק זה. אף כי גם אלה ייחשבו לדה-לגיטימטורים יש מקום לבחון את המענה מולם באופן המתייחס להבדל בין ביקורת "מתוך המשפחה" (הגם שלעתים היא הרסנית), לבין ויכוח פנימי (הקיים מזה דורות) על מהות הציונות, לבין ביקורת חיצונית. מענה כזה יחייב הבחנה לא פשוטה בין מי שהם מבקשי טובתו של העם היהודי, אך נותנים לשאיפה זו תרגום אנטי/לא ציוני לבין מי שהם חורשי רעתו. ועוד: חלק מהויכוחים הללו מתקיימים בתוך המרקם הדמוקרטי של מדינת ישראל בו אין למהר ולפגוע.**

- **שותפים בכוח למערכה נגד הדה-לגיטימציה - יש לחפש ולפתח שותפויות עם גורמים רבים ככל האפשר המוכנים להצטרף. עמם יש לכונן רשתות נגדיות אל מול רשתות הדה-לגיטימציה. במאמץ זה חיוני למצות את הפוטנציאל (הרחוק ממיצוי) הגלום בעם היהודי ובסינרגיה בינו לבין מדינת ישראל. לצד זאת, יש יתרון רב גם לשילובם של לא יהודים ושל גורמים ליברלים במערב במעגלי המאבק בתופעה.**

רביעית, ראוי לנתח לאחור את האסטרטגיות והצעדים שכבר יושמו וללמוד מה עובד ומה לא.

חמישית, אף כי המערכה חובקת עולם חשוב למקד את המאמץ במקומות ובגורמים שבהם מתקיים פוטנציאל הנזק העיקרי - מערב אירופה, האו"ם (זירת דה-לגיטימציה מרכזית וקריטית אך מוזנחת יחסית), "ראשי" התנועה הדה לגיטימטורית (מיפוי ראשוני מלמד כי מספר האישים והארגונים המרכזיים שהם מחוללים אקטיביים של דה-לגיטימציה אינו גדול), גורמי חברה אזרחית והרשתות החברתיות. יש לבחור בקפידה מקרים שבהם טובים הסיכויים להצלחה ביוזמה אופנסיבית, משפטית או אחרת.

שישית, יש לפתח נרטיבים מעודכנים למה שמייצגת מדינת ישראל - נרטיב אינטלקטואלי של הציונות המודרנית, שלפיתוחיה היו שותפים אינטלקטואלים כבדי משקל, יהודים ולא יהודים, ונרטיב המציג ומשווק את ישראל כמדינה חיונית, יצירתית ותוססת התורמת ל"תיקון עולם" ולרווחתו.

שביעית, לצד מרכזיות ארה"ב לישראל ולעם היהודי, יש לחתור לפיתוח יחסים עם כוחות גלובליים עולים כמו סין והודו, שאינם מתאפיינים באנטישמיות הקלאסית המאפיינת את אירופה.

שמינית, יש להשתמש בכלים טכנולוגיים, כולל מרחב הסייבר והבלוגוספירה, כדי להקים ולחבר רשתות, להפיץ ולהציף מידע, באמצעים מגוונים ויצירתיים. יתר על כן, חשוב להפיץ מסרים הפונים גם לרגש, כולל אמצעים ויזואליים.

לבסוף, מומלץ כי ממשלת ישראל תמנה גורם אחד בכיר ומוסמך מקרבה אשר יישא באחריות למאבק בדה-לגיטימציה, בכפיפות לראש-הממשלה, ויקבל לשם כך את הכלים הנדרשים. על גורם זה יוטל לפתח אסטרטגיה ודרכי פעולה למאבק בדה-לגיטימציה, על-בסיס מסקנות והמלצות כלל הגורמים העוסקים בנושא, ולפעול למימושן.